

Незаконна торгівля ранньоквітучими рослинами в Україні

Про прихід весни сповіщають нам ранньоквітучі рослини, які з'являються з першими лагідними проміннями сонця, із запахом мокрої кори та талого снігу. Ростуть вони в лісах, на галявинах, милуючи людське око та спокушаючи зірвати їх. Більшість рідкісних весняних квітів, що занесені до Червоної книги України, зникають через бездумне жорстоке винищення їх людиною. У першу чергу від такої поведінки людини потерпають підсніжники білосніжний, складчастий, шафран Гейфелів, цикламен Кузнецова, білоцвіт весняний, сон чорніючий, конвалія звичайна тощо.

Які з ранньоквітучих квітів у Львівській області занесені до Червоної книги України?

На території Львівської області з ранньоквітучих дикорослих рослини, занесених до Червоної книги України, росте підсніжник білосніжний (звичайний), білоцвіт весняний, шафран (крокус) Гейфелів, цибуля ведмежа (черемша), рябчик шаховий (великий).

Чи дозволено вилучення рослин, що занесені до Червоної книги України з навколишнього природного середовища?

У порядку загального використання природних рослинних ресурсів громадяни можуть збирати лікарську і технічну сировину, квіти, ягоди, плоди, гриби та інші харчові продукти для задоволення власних потреб, а також використовувати ці ресурси в рекреаційних, оздоровчих, культурно-освітніх та виховних цілях.

Торгівля лікарськими і декоративними видами рослин та їхніми частинами (корені, стебла, плоди тощо), зібраними в порядку загального використання природних рослинних ресурсів, забороняється. (Ст.9 Закону України «Про рослинний світ»).

Спеціальне використання природних рослинних ресурсів здійснюється за дозволом юридичними або фізичними особами для задоволення їхніх виробничих та наукових потреб, а також з метою отримання прибутку від реалізації цих ресурсів або продуктів їхньої переробки. Реалізація лікарської та технічної сировини дикорослих рослин юридичними або фізичними особами, які не мають дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів, забороняється.

Не потребують дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів власники земельних ділянок, на яких знаходяться об'єкти рослинного світу, крім тих, що занесені до Червоної книги України та Зеленої книги України. (Ст.10 Закону України «Про рослинний світ»).

Відповідальність за порушення законодавства про рослини, що перебувають під охороною Червоної книги України

Відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ несуть особи, винні у:

- самовільному спеціальному використанні природних рослинних ресурсів;
- порушенні правил загального використання природних рослинних ресурсів;
- протиправному знищенні або пошкодженні об'єктів рослинного світу;
- порушенні вимог охорони умов місцезростання об'єктів рослинного світу;
- самовільному проведенні інтродукції та акліматизації дикорослих видів рослин;
- реалізації лікарської та технічної сировини дикорослих рослин, зібраної без дозволу на спеціальне використання природних рослинних ресурсів;
- закупівлі лікарської та технічної сировини дикорослих рослин у юридичних або фізичних осіб, які не мають дозволу на їхнє спеціальне використання;
- порушенні правил вивезення за межі України і ввезення на її територію об'єктів рослинного світу.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 1999 року №398 за знищення однієї квітки підсніжника білосніжного, білоцвіту весняного нараховується компенсація в сумі 9 гривень, шафрана Гейфеля, рябчика шахового та цибулі ведмежої — 12 гривень. Крім того, порушники будуть притягуватись до адміністративної відповідальності за ст. 88-1 та ст. 90 Кодексу України Про адміністративні правопорушення (до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Чи знаєте ви?

Первоцвіт¹

Ця рослина в пошані у багатьох народів, і у кожного про неї своя легенда.

За давньонімецькими сагами первоцвіт — ключі богині весни Фреї. За допомогою цих ключів чарівна богиня, прикрашена намистом із різнокольорової веселки, відмикає справжнє тепло після довгої зими. Куди ця веселка впаде, там і з'являються золоті ключі, а з них утворюються квіти весни — первоцвіт.

Датська народна легенда стверджує, що начебто в примулу весняну перетворена сама казкова принцеса ельфів. У ній говориться, що одного разу духи відпустили дівчину на землю, а вона покохала там парубка, забувши про свою рідню. Кінець був сумний. Духи покарали їх: перетворили принцесу в первоцвіт, а нареченого в анемон, який цвіте тоді ж, коли і первоцвіт.

Древні греки вважали, що первоцвіт здатний зціляти від усіх хвороб і називали його «квіткою дванадцяти богів».

На Русі первоцвіт любовно називали баранчиками. Був навіть такий звичай: кидати зірвані баранчики під ноги і топтати — на довголіття. У англійців первоцвіт — улюблена квітка. Його вирощують у садах і на городах, беруть з собою в мандрівки, дарують коханим. На честь первоцвіту влаштовують свята і гуляння. Багато поетів присвятили йому натхненні рядки. За англійськими переказами, в примулах весняних ховаються гноми, і, якщо весною вийти на галявину, то можна почути, як із квітів доноситься хор ніжних голосів.

Не змінилося ставлення до первоцвіту і в наші дні. Це лікарська рослина. При виснаженні, малокрів'ї дуже корисні салати із молодих листків первоцвіту. Всього один листок примули забезпечує денну потребу нашого організму у вітаміні С. У Голландії та Великобританії первоцвіт розводять як салатну зелень.

Конвалія²

За давніми легендами тендітні квіточки конвалії — це сльози дівчини, яка чекає на нареченого з далекого походу, це й мініатюрні ліхтарики лісових гномів, це й перлини сріблястого щасливого сміху Мавки.

Багато народів шанують цю рослину як символ весни. А в Англії із покоління в покоління передавалась легенда про те, що конвалія росте в лісі в тому місці, де казковий Леонард переміг дракона. Їхні чисті дзвіночки відзвонюють переможний гімн.

Ще одна легенда розповідає про те, що конвалії вирости із сліз водяної царівни Волхови, яка палко покохала відважного Садко. Довідавшись про його "зраду", про гаряче кохання Садко до Любави, вийшла Волхова на берег, щоб в останній раз послухати чудової пісні свого коханого. Але дарма вона його шукала на березі; довго блукала Волхова по луках, болотах і лісах, прислухаючись до звуків ночі. І ось серед струнких беріз вона помітила два силуети в місячному сяйві. Він! А поруч з ним Любава. Стримала горда красуня душевний крик, відвернулася й пригнічена горем пішла, щоб навіки заховатися в своєму холодному царстві. І лише місяць бачив, як сльози градом котилися з її чарівних синіх очей і перламутрами падали в шовкову траву, перетворюючись в білі конвалії — красу кохання і біль чистого, ніжного, гарячого дівочого серця.

Влітку у конвалії з'являються гіркі на смак, яскраво-червоні плоди. Ще за однією легендою конвалія так гірко оплакувала швидкоплинну весну, що кров виступила із "серця" і підфарбувала зелені сльози в червоний колір.

Та, напевно, в найбільшій повазі конвалія у Франції. Перша неділя травня щорічно відзначається французами як свято конвалії. Конваліями прикрашають житло та одяг. Обмін букетами конвалії між молодими людьми під час танцю вважалося зарученням молодят.

Відмовитися від букету означало відмовитися від дружби, а кинути конвалію під ноги означало виразити зневагу.

Конвалія була улюбленою квіткою багатьох визначних людей: Софії Ковалевської і Олександра Купріна, Лесі Українки і Карла Брюллова, Дмитра Менделєєва і Петра Чайковського.

За допомогою кореневища конвалії, відомого під назвою "Соломонова печатка" в середньовіччя намагалися знайти зариті скарби. В середині XVI століття конвалію ввели в культуру. Відомі сорти конвалії з рожевими махровими квітами, а також із строкатими листками.

Багатьом, напевно, доводилось спостерігати, що в густих заростях конвалії інколи небагато квітів. Це пояснюється тим, що квітконоси з'являються з перервами в 2-3 роки, а перше зацвітання не раніше 7-го року життя.

Ягоди конвалії, як і вся рослина, отруйні, проте птахи охоче їх клюють, а в плямистих оленів – це улюблений корм.

Підготували Володимир Адам, Олена Кравченко

¹ Веб-сторінка PODIL.COM. «Світ рослин». Див. детальніше: <http://podil.com/nature/plants/plants18.htm>

² Там само.